

існування неабиякого впливу та ініціативного діяння НПУ ступінь захищеності повноважень особи та оперативна реалізація рішень Європейського Суду з прав людини досить зростає.

Отже, конституційне законодавство та основний закон нашої країни направлені на міжнародно-правові стандарти. На сьогоднішній день законодавство України з дотримання прав і свобод людини, а також Конституція України, дотримуються міжнародних стандартів, але, не зважаючи на це, в Україні існує потреба у вдосконаленні правозастосовної практики та впровадженню нових міжнародних стандартів, використовуючи досвід Європейських країн. Таким чином, незважаючи на активізацію Національних правозахисних установ, їх значимість для забезпечення прав людини тяжко переоцінити. Адже вони можуть брати участь на будь-яких етапах правозахисного процесу в Україні, сприяючи більшій поінформованості Суду та людей. Таким чином, зменшуючи навантаження та стаючи новим партнером для Європейського суду з прав людини.

1. Міжнародне право прав людини. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародне_право_прав_людини

2. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України: Навчальний посібник . Авт.кол.: М.В. Мазур, С.Р. Тагієв, А.С.Беніцький, В.В. Кострицький; Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 600 с. Бібліографія: С. 586–591.

Єлизавета ДАВИДОВА

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

Науковий керівник:

Марина ПОЛИЩУК

доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

ІНШІ УЧАСНИКІ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, ЗОКРЕМА

Цивільно–процесуальним законодавством України регламентується правовий статус інших учасників цивільного процесу, а саме закріплення їх статусу обумовлене важливістю нормативно-правового визначення статусу

невідокремлених учасників цивільного судочинства.

Варто зазначити, що певна категорія осіб, як і інші суб'єкти цивільно-процесуальних відносин, становлять важливу роль у вчиненні правосуддя та забезпеченні виконання завдань цивільного судочинства. У юридичній літературі відсутні відповідні ґрунтовні напрацювання щодо розуміння їх правового статусу.

Водночас, на думку багатьох науковців, перелік осіб, які саме зазначені у ст. 47 ЦПК України, не є вичерпним. Відповідно Цивільного процесуального кодексу України, а саме певної статті, яка регламентує коло осіб, які віднесені до інших учасників процесу, оскільки до зазначеної категорії осіб також можна віднести, наприклад, педагогів та лікарів.

Це становить певну специфіку вказаної групи осіб та саме значення їх участі в цивільній справі для об'єктивного та всебічного встановлення всіх обставин щодо справи. До інших учасників також можна віднести педагогів, помічника судді, лікарів тощо.

Ю. Білоусов звертає увагу на те, що ЦПК України не передбачає наявності такого учасника цивільних процесуальних правовідносин, як помічник судді. На його думку, про нього не варто забувати, оскільки така особа також допомагає забезпечити належний розгляд цивільної справи.

Зазначимо, що інші учасники цивільного процесу є особами, які надають суду та особам, що саме беруть участь у справі, інформативну, організаційну та інші допомоги, що так само становлять та сприяють належному судовому розгляду та вирішенню справи.

Особи, які беруть участь, та особи, які віднесені саме до інших учасників судового процесу між собою відрізняються тим, що вони не мають та не можуть мати юридичної зацікавленості щодо результатів розгляду справи.

Зокрема, щодо вищезазначеної статті ЦПК України обумовлено, що учасниками цивільного процесу, крім осіб, які беруть участь у справі, є:

- 1) секретар судового засідання;
- 2) судовий розпорядник;
- 3) свідок;
- 4) спеціаліст;
- 5) перекладач;
- 6) експерт;
- 7) особа, яка надає правову допомогу

У правовій літературі вищезазначених осіб слід поділити на дві окремих груп:

- 1) це особи, які здійснюють вирішення та розгляд справи по суті
- 2) це певні особи, які саме здійснюють організаційну та технічну підтримку справ цивільного процесу.

Попри короткий аналіз законодавчого переліку осіб, які є іншими учасниками цивільного процесу, нам потрібно з'ясувати поняття та ознаки

зазначених осіб.

Для цього необхідно проаналізувати нормативні ознаки кожного учасника цивільного процесу, які саме вказані у ст. 47 ЦПК України, та ознаки цих учасників, виділені у правовій науці.

Як правило, необхідно відокремити обов'язкового учасника цивільного процесу, який саме здійснює організаційно-технічне забезпечення цивільного процесу – це секретар судового засідання.

З цією метою він здійснює судові виклики і повідомлення; перевіряє наявність і з'ясовує причини відсутності осіб, яких було викликано до суду, і доповідає про це головному; забезпечує фіксування судового засідання технічними засобами; веде журнал судового засідання; оформлює матеріали справи; виконує інші доручення головному, що стосуються розгляду справи.

Відповідно до ч. 1 ст. 50 ЦПК України свідком може бути кожна особа, якій відомі будь-які обставини, що стосуються справи. З наведеного правого припису випливає, що свідком є особа, яка володіє певною інформацією про обставини, що стосуються справи, яка розглядається у суді.

Зокрема В.М. Кравчук вважає, що свідок – це учасник процесу, основна функція якого полягає в тому, щоб дати правдиві показання щодо відомих йому обставин. Показання свідка – це одне з найважливіших джерел доказів в цивільному процесі, із якого суд одержує відомості про наявність чи відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які стосуються вирішення справи. Свідком може бути лише фізична особа, яка може правильно сприймати обставини, що стосуються справи, та давати про ці обставини правильні (достовірні) показання. Свідок з'являється у процесі за клопотанням сторін. З власної ініціативи свідок показання давати не може.

Отже, можна відокремити, що закон зазначає, що свідком може бути кожна особа. Використання слова «кожна» означає, що закон не встановлює жодних обмежень для особи свідка. При цьому варто враховувати норму ст. 51 ЦПК України, яка передбачає перелік осіб, які не можуть бути допитані як свідок. Закон не встановлює мінімальний вік особи, яка може бути свідком. Однак варто враховувати психологічну зрілість особи для правильного сприйняття обставин та їх переказу. Підсумовуючи вищезазначене, варто зазначити, що поряд зі сторонами (позивачем і відповідачем) у справі можуть брати участь треті особи. Участь у процесі третіх осіб обумовлено тим, що рішення у справі може так чи інакше вплинути на права та інтереси осіб, які не займають процесуального становища сторін. Згідно з цим, треті особи ніколи самі не порушують справи і не формують первісних спірних матеріальних правовідносин, що складається насамперед між позивачем і відповідачем. Однак у третіх осіб завжди є певна матеріальна зацікавленість у результаті справи.

Отже, окрім осіб, які беруть участь у справі, учасниками цивільного

процесу є також ряд суб'єктів, які належать до групи, що має назву «інші учасники процесу». Підсумовуючи, вважаємо, доцільним обсягом запропоновані науковцями досліджені ознаки різних осіб, яких законодавець відніс до інших учасників цивільного процесу, а саме, варто відокремити спільні ознаки та риси вказаної категорії осіб:

– по-перше, усі особи, які є іншими учасниками цивільного процесу, є фізичними особами; вони володіють знаннями чи інформацією або мають навички, які потрібні під час розгляду і вирішення справи судом; усі, крім судового розпорядника і секретаря судового засідання, інші учасники цивільного процесу залучаються судом за потреби, тобто самостійно не вступають у процес;

– по – друге, ці особи не мають свого юридичного інтересу під час розгляду і вирішення судом справи; ці особи наділені певним правовим статусом.

Варто зазначити, що на основі виділення ознак кожної особи, яка є іншим учасником цивільного процесу, наведено дефініції для кожного іншого учасника цивільного процесу. Окрім осіб, які беруть участь у справі, учасниками цивільного процесу є також ряд суб'єктів, які належать до групи, що має назву «інші учасники процесу». Аналіз суб'єктного складу даної групи дозволяє виокремити ряд ознак, за допомогою яких можна сформулювати відповідне визначення. Юридична практика в Україні в даній сфері зазначає, що «інші учасники процесу» – група суб'єктів цивільного процесу, які не мають юридичної зацікавленості в результатах розгляду справи, залучаються до процесу для виконання певних процесуальних функцій з метою сприяння суду у вчинення правосуддя з цивільних справ, мають лише спеціальні права і обов'язки, зумовлені виконуваною процесуальною роллю.

1. Харитонов Є.О. Цивільний процес України : [навчальний посібник] Є.О. Харитонов. К. : Істина, 2012. [Електронний ресурс]. <https://dl.sumdu.edu.ua/drafts/1729/370051/index.html?1446103211>

2. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. No 1618-IV (зі змінами та доповнення-ми). *Відомості Верховної Ради України*. 2004 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/card2#Card>

3. Судова експертиза у цивільному процесі : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право, цивільний процес, сімейне право та міжнародне приватне право» Ж.В. Васильєва-Шаламова ; Київський національний університет Тараса Шевченка.